

ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК

I семестр 2020 курс силабус

освітній рівень перший (бакалавр)
галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 073 Менеджмент
освітня програма:
- управління персоналом та економіка праці (УПЕП)

Лекції та практики: за розкладом- <http://rasp.kart.edu.ua/>

Команда викладачів:

Лектор: Жердев Микола Дем'янович

Контакти: zherdevnd@gmail.com

Години прийому та консультацій: кожен четвер з 11.00-12.00

Концепція людського розвитку стала найкращим здобутком людської цивілізації ХХ століття. У фокусі концепції людського розвитку знаходиться людина, якнайповніше задоволення її потреб, всебічний розвиток її здібностей. Розвиток суспільства з позицій цієї концепції означає не нагромадження матеріального багатства, а постійне розширення можливостей для задоволення фізичних і духовних потреб людей.

Розробка цієї концепції дозволила сформулювати якісно новий, перспективний підхід до розуміння суспільного прогресу. Цей підхід зорієнтований на людину, на розширення можливостей її життєвого вибору. Він пропонує шляхи розв'язання дуже важливих соціально-економічних проблем, особливо актуальних для нашої країни в сучасних умовах розбудови держави, становлення соціально орієнтованої економіки, активізації глобалізаційних процесів. На основі концепції людського розвитку пропонується виважена і реальна система заходів, що базується на справедливішому розподілі виробничих активів і доходів, орієнтується на розширення можливостей розвитку здібностей і задоволення потреб людей, їхню активну участь в житті суспільства.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-смыслову компетентність (формування у студентів систематизованого комплексу знань про складові людського розвитку; особливості досягнення економічного зростання та сталого розвитку суспільства; зміст роботи ПРООН в напрямі людського розвитку; основні концепції людського розвитку та їх взаємозв'язок);

2. Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в області застосування

та розвитку системи людського потенціалу як магістрального напрямку цивілізаційного прогресу);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (ознайомлення студентів з проблемами у сфері людського розвитку нашої країни: здоров'я, тривалість життя населення, освіта, культура, інтелектуальний потенціал, рівень життя, нерівність, проблеми гендерної диференціації та ін.);

4. Інформаційну компетентність (формування у студентів теоретичних знань, а також навичок та умінь здійснювати аналітичну, діагностичну і методичну діяльність орієнтовану на розвиток соціально-економічної культури в українському суспільстві, а також сприяння розширенню можливостей людського розвитку в Україні через поширення прогресивних знань та ідей людського розвитку);

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проєктів в області формування плану реалізації етапів в конкретних процесах управління у галузі забезпечення ефективного формування й розвитку людського потенціалу на всіх рівнях);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом використання набутих знань в практичній економічній та управлінській діяльності, виконання необхідних розрахунків індексу людського розвитку та його складових – індексу тривалості життя, індексу рівня освіченості, індексу доходу, а також індексу людського розвитку з урахуванням гендерного фактору, індексу злиденності).

Чому Вас має зацікавити поглиблене вивчення цього курсу?

Якщо вас цікавить роль людського фактора в розвитку економіки, забезпечення розвитку людського потенціалу, ви хочете дізнатися важливі, нагальні питання життєдіяльності людини – забезпечення здоров'я і продовження тривалості життя, підвищення рівня освіти і розширення можливостей її набуття, зростання рівня життя, подолання необґрунтованої нерівності, гендерний розвиток, вирішення екологічних проблем, тоді вам просто обов'язково варто йти на цей курс!

Від здобувачів очікується: базове розуміння головних положень економічних наук, а також обізнаність в питаннях управління саморозвитком і самореалізацією особистості.

Команда наших викладачів будуть готові надати будь-яку допомогу з деяких найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Огляд курсу

Цей курс, який вивчається з лютого по травень, дає студентам глибоке розуміння систематизації теоретичних і практичних знань про категорії, поняття, механізми забезпечення людського розвитку в світі і в Україні, успішних прикладів зі здійснення вибору оптимального варіанту інвестування в людський капітал та визначення ефективності його інвестицій.

Денна форма навчання:

Кількість кредитів ECTS – 3.

Лекції – 15 годин.

Практики – 15 годин.

Самостійна робота – 60 годин.

Заочна форма навчання:

Кількість кредитів ECTS – 3.

Лекції – 8 годин.

Практики – 6 годин.

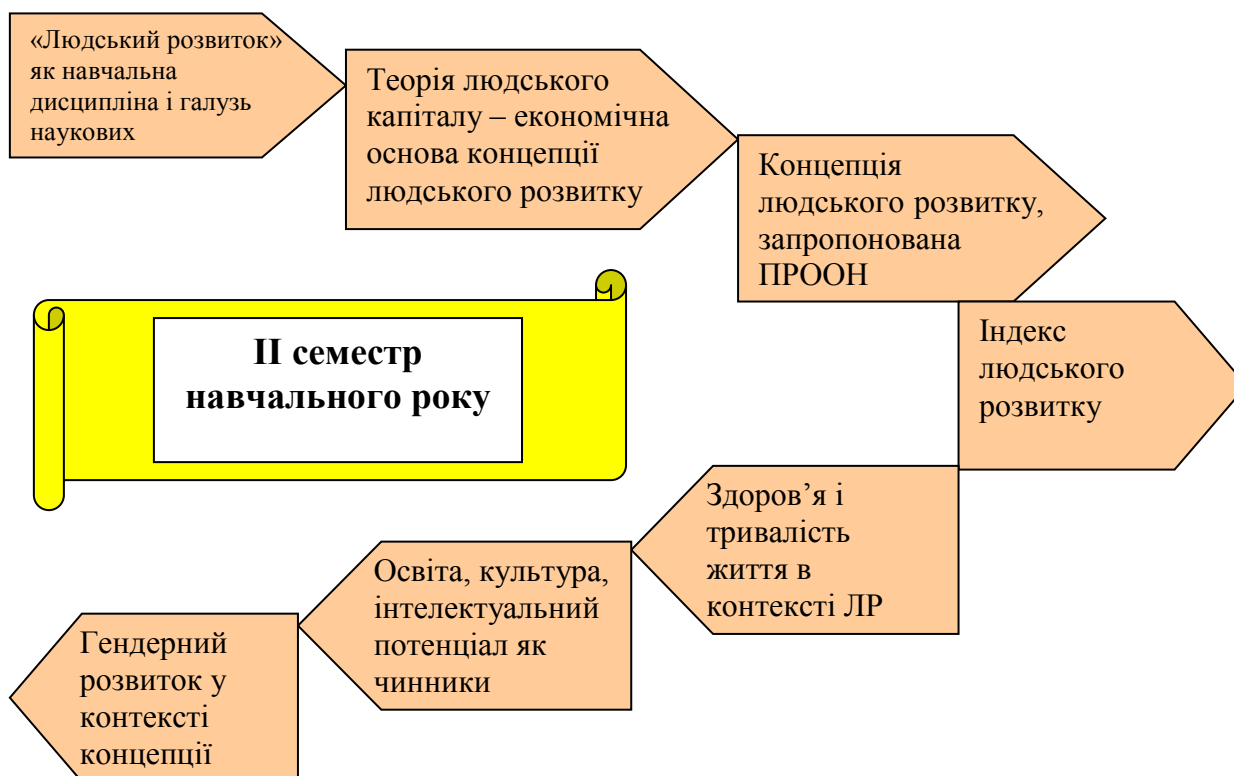
Самостійна робота – 76 годин.

Курс складається з однієї лекції і одного практичного заняття раз у два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії. В рамках курсу передбачають лекції запрошених роботодавців.

Вступ до фаху/ схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Запрошені лектори	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Теми курсу

Практичні заняття курсу передбачають виконання групових завдань з аналізу стану людського розвитку в регіонах України за статистичними даними (групи від 3-х до 5 осіб) та презентацію власних розрахунків в кінці курсу щодо покращення взаємозалежності між окремими чинниками людського розвитку. Виконання завдання супроводжується заглибленням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення доступні на слайдах відповідних презентацій. Ось деякі з них:

- 1) Роль системи охорони здоров'я у формуванні рівня здоров'я населення;
- 2) Людські ресурси як фактор економічного розвитку;
- 3) Соціально-економічні детермінанти погіршення стану здоров'я населення;
- 4) Вплив рівня освіти на зайнятість населення.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <http://metod.kart.edu.ua/>
2. <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. <http://www.nbu.gov.ua>
4. <http://hdr.undp.org>
5. <http://www.ilo.org.ua>

Лекції та практичні заняття

Денна форма навчання. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Тиж-день	Кільк. годин	Тема лекції	Кільк. годин	Тема практичних занять
20	2	1. «Людський розвиток» як навчальна дисципліна і галузь наукових досліджень. Бачення людини та проблем її розвитку в економічних концепціях. Мета, завдання, предмет і методологія вивчення дисципліни. Людський розвиток як галузь наукових досліджень і соціального управління. Економічне зростання й людський розвиток в класичній та неокласичній політекономії.	2	Вирішення практичних ситуацій щодо місця України у світових рейтингах людського розвитку
22	2	2. Теорія людського капіталу – економічна основа концепції людського розвитку. Концепція людського капіталу. Людський капітал як реалізована, активна частина людського потенціалу. Інвестиції в людський капітал.	2	Аналіз індикаторів та індексів сталого розвитку регіону

24	2	3. Концепція людського розвитку, запропонована ПРООН. Логіка концепції людського розвитку. Розвиток людського потенціалу як мета і критерій суспільного прогресу. Способи оптимізації зв'язку між економічним зростанням та людським розвитком.	2	Визначення переваг та недоліків в етапах економічного розвитку країни
26	2	4. Індекс людського розвитку. Вибір і кількісне представлення основних вимірів людського розвитку. Методика розрахунку. Індексу людського розвитку та його складових. Динаміка індексу людського розвитку та його складових в Україні.	2	Визначення індексу людського розвитку та його складових
Модульний контроль №1				
28	2	5. Здоров'я і тривалість життя в контексті ЛР. Здоров'я і довголіття як передумови і наслідок людського розвитку. Визначення поняття «здоров'я». Методи виміру рівня здоров'я. Концепція епідеміологічного переходу. Роль системи охорони здоров'я у формуванні рівня здоров'я населення. Проблеми сучасного способу життя, що впливають на погіршення стану здоров'я населення.	2	Вплив соціальної політики держави на якість життя людей
30	2	6. Освіта, культура, інтелектуальний потенціал як чинники людського розвитку. Освіта як передумова, показник, чинник і результат людського розвитку. Освіта як чинник формування людського капіталу і економічного зростання. Вплив рівня освіти на зайнятість населення. Освіта України в світових координатах людського розвитку. Інтелектуальний потенціал суспільства. Культурна свобода як складова людського розвитку.	2	Вплив освіти та професійної підготовки на рівень життя людей
32	2	7. Економічне зростання, зайнятість і людський розвиток. Рівень життя, нерівність і людський розвиток Економічне зростання як фактор можливостей для розвитку людського потенціалу. Активна політика зайнятості як пріоритет економічної і соціальної політики держави. Поняття добробуту в концепції людського розвитку. Рівень життя і основні показники його виміру. Соціальні стандарти. Рівень життя населення України. Економічна нерівність і можливості людського розвитку.	2	Залежність зайнятості, рівня доходу населення та соціальної нерівності

34	1	8. Гендерний розвиток у контексті концепції людського розвитку Гендерний розвиток як предмет дослідження та соціального управління. Гендерна нерівність у людському розвитку. Чоловіки і жінки на ринку праці: нерівність соціальних можливостей - різні економічні результати. Гендерні особливості в управлінні персоналом на підприємствах. Соціальна політика рівних можливостей.	1	Проблеми гендерної нерівності людей
Модульний контроль №2				
Залік с дисципліни				

Заочна форма навчання. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Тиж-день	Кільк. годин	Тема лекції	Кільк. годин	Тема практичних занять
1	2	«Людський розвиток» як навчальна дисципліна і галузь наукових досліджень. Бачення людини та проблем її розвитку в економічних концепціях. Мета, завдання, предмет і методологія вивчення дисципліни. Людський розвиток як галузь наукових досліджень і соціального управління. Економічне зростання й людський розвиток в класичній та неокласичній політекономії.		
2	2	Теорія людського капіталу – економічна основа концепції людського розвитку. Концепція людського капіталу. Людський капітал як реалізована, активна частина людського потенціалу. Інвестиції в людський капітал.	2	Вирішення практичних ситуацій щодо місця України у світових рейтингах людського розвитку
3	2	Економічне зростання, зайнятість і людський розвиток. Рівень життя, нерівність і людський розвиток Економічне зростання як фактор можливостей для розвитку людського потенціалу. Активна політика зайнятості як пріоритет економічної і соціальної політики держави. Поняття добробуту в концепції людського розвитку. Рівень життя і основні показники його виміру. Соціальні стандарти. Рівень життя населення України. Економічна нерівність і можливості людського розвитку.	2	Аналіз індикаторів та індексів сталого розвитку регіону
4	2	Гендерний розвиток у контексті концепції людського розвитку Гендерний розвиток як предмет дослідження та соціального управління. Гендерна нерівність у людському розвитку. Чоловіки і жінки на ринку праці: нерівність соціальних можливостей - різні економічні	2	Залежність зайнятості, рівня доходу населення та соціальної нерівності Проблеми гендерної нерівності людей

	результати. Гендерні особливості в управлінні персоналом на підприємствах. Соціальна політика рівних можливостей.		
Залік с дисципліни			

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3) та шкали ECTS (A, B, C, D, E).

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- Студентам пропонується обрати один з варіантів тем для виконання власної самостійної роботи впродовж семестру. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **20 балів до поточного модульного контролю**. За вчасне та частково вірне виконання – від 15 до 20 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.
- Студенти мають прорецензувати одну роботу іншого студента або групи впродовж семестру очно та висловити свої критичні зауваження.

Теми самостійної роботи	
1	Стан здоров'я та рівень смертності населення України
2	Освіта України у світових координатах людського розвитку
3	Вплив науково-технічного прогресу на зайнятість людей в усьому світі

4	Активна політика зайнятості як пріоритет економічної та соціальної політики держави
5	Соціальні стандарти. Рівень життя населення України
6	Гендерні особливості в управлінні персоналом на підприємствах

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання застосування знань в практичній економічній та управлінській діяльності. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власної залученості. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). Ступінь залученості визначається участю у роботі дискусійного клубу з питань застосування економічних законів у людському розвитку. **Максимальна сума становить 15 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Залік:

- Студент отримує залік за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Очікувані результати навчання

Сумлінно вивчаючи цей курс Ви паралельно виховуватимете в собі правильне розуміння сутності цивілізаційного прогресу й особистісного розвитку, раціональне ставлення до власного людського потенціалу, вміння нарощувати й ефективно використовувати свій людський капітал, забезпечувати своїми силами власний розвиток, усвідомлено досягати реалізації своїх інтересів у соціально-економічній сфері.

Саме ті проблеми, які Ви будете вивчати в курсі «Людський розвиток» стають визначальними, домінуючими в соціально орієнтованій ринковій економіці. Тому вміння їх грамотно досліджувати відкриває перед Вами широкі можливості реалізації у науковій сфері, а навички ефективно вирішувати їх стають характеристикою, яка суттєво підвищує Вашу кваліфікацію, Ваші шанси є стати висококласним спеціалістом, активним громадянином, сучасною розвиненою людиною.

Формування системи теоретичних і практичних знань про категорії, поняття, чинники, закономірності та способи його забезпечення сприятимуть активному розвитку Вашого людського потенціалу, який є не просто наймогутнішим чинником, а метою і критерієм соціально-економічного зростання! Бажаю Вам успіху в людському розвитку!

Команда викладачів:

Жердєв Микола Дем'янович (<http://kart.edu.ua/kafe-ekbiupt-ua/kolectuv-kafedru-ekbiupt-ua/zherdevnd-ua>) – лектор з питань вступу до фаху в УкрДУЗТ. Отримав ступінь к.е.н. за спеціальністю 08.00.05 «Економіка, організація управління і планування народним господарством (залізничний транспорт)» в МПТ 1986 р. Напрямки наукової діяльності: соціальна політика держави в пасажирських перевезеннях на залізничному транспорті; підвищення конкурентоспроможності пасажирських перевезень на ринку транспортних послуг; стратегічний розвиток підприємств залізничного транспорту; управління зайнятістю та працевлаштуванням; демографічні процеси, що відбуваються в Україні; управління персоналом.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, вміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, необхідно зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаток 1

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК

1. Сутність економічного розвитку та людського розвитку.
2. Положення методики розрахунку індексу людського розвитку в Україні.
3. Характеристика продуктивної зайнятості.
4. Основні положення концепції людського розвитку.
5. Складові національної методики визначення індексу людського розвитку.
6. Соціальні стандарти життя.
7. Наукові погляди А. Сена.
8. Основні тенденції в рівні ЛР за регіонами України.
9. Характеристики економічної нерівності.
10. Основні положення теорія лінійних стадій зростання У.Ростоу.
11. Характеристика категорії «здоров'я» та його основні визначення.
12. Державна політика щодо подолання бідності.
13. Положення теорії розвитку А. Льюїса.
14. Роль системи охорони здоров'я в зростанні індексу людського розвитку.
15. Еволюція поглядів на гендерну нерівність.
16. Особливості моделі структурних перетворень Х. Ченері.
17. Проблеми сучасного життя, що впливають на погіршення здоров'я населення.
18. Роль гендерної нерівності у людському розвитку.
19. Екологічні наслідки економічного зростання в економічно розвинених країнах.
20. Сутнісна характеристика профілактики захворюваності та смертності населення.
21. Нерівність чоловіків і жінок на ринку праці.
22. Роль грамотності в системі формування інтелектуального суспільства.
23. Характеристика таких категорій, як «освіта», «навчання», «професійне навчання».
24. Положення соціальної політики рівних можливостей.
25. Характеристика людського капіталу.
26. Основні напрями Декларації тисячоліття.
27. Державні соціальні стандарти та їх значення для державної політики в напрямку підвищення рівня життя населення та подолання бідності в сучасних змінних умовах.
28. Види людського капіталу за різними класифікаційними ознаками.
29. Характеристика освітніх рівнів, прийнятим в системі освіти України.
30. Рівень життя та добробуту населення з позицій концепції людського розвитку.
31. Визначте схожості та відмінності між людським та фізичним капіталом.
32. Ефективність інвестицій в людський капітал.
33. Природа економічної нерівності та показники, що її визначають.
34. Характеристика інвестицій в людський капітал.
35. Роль культури в досягненні людського розвитку.
36. Ключове значення бідності населення як головної перешкоди людському розвитку. Категорія «бідність» в контексті можливостей людського розвитку.
37. Види інвестицій в людський капітал.
38. Сутність та особливості нових форм зайнятості.
39. Розвиток теорії людського капіталу.
40. Підходи до оцінки економічної ефективності інвестицій в людський капітал.
41. Характеристика поняття «добробут».
42. Показник «внутрішня норма віддачі».
43. Підходи до оцінки економічної ефективності інвестицій в людський капітал.
44. Роль добробуту в реалізації концепції людського розвитку.
45. Соціальний капітал.
46. Доцільність використання індексу людського розвитку при визначенні рівня його

розвитку.

47. Рівень життя.
48. Значення та специфіка інвестицій в людський капітал.
49. Складові індексу людського розвитку.
50. Основні показники виміру рівня життя.
51. Значення теорії людського капіталу для виникнення й поширення концепції людського розвитку.
52. Складові субіндексів людського розвитку.
53. Значення соціального капіталу в контексті людського розвитку.
54. Вплив економічного зростання на розвиток людського потенціалу.
55. Сутність підходів до визначення індексів злиденності населення в залежності від рівня розвитку країни.
56. Забезпечення справедливого розподілу можливостей між усіма членами суспільства в Україні.
57. Ключова роль проблем зайнятості у досягненні економічного зростання і створенні можливостей для розвитку людини.
58. Зазначте положення методики вимірювання гендерної нерівності.
59. Власні пропозиції щодо виходу України з економічної, соціальної та екологічної кризи, ґрунтуючись на основних положеннях концепцій сталого розвитку.
60. Поняття «повна зайнятість» та «продуктивна зайнятість».